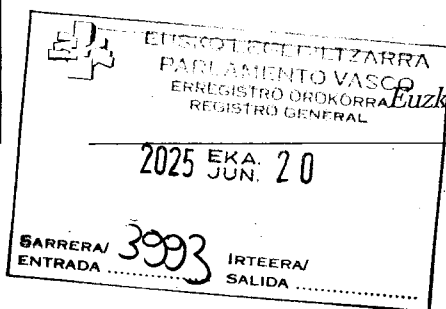

Eusko Abertzaleak Legebiltzar Taldea
Grupo Parlamentario Nacionalistas Vascos

Dokumentu mota / Tipo de documento: LEGE PROPOSAMENA / PROPOSICIÓN DE LEY
Nori zuzendua / Dirigido a: EUSKO LEGEBILTZARREKO MAHAIA
Proposatzailea / Proponente: MARKEL OLANO ARRESE
Talde parlamentarioa / Grupo parlamentario: EA-NV
Data / Fecha: 2025.06.20

Espediente zb / N° de expediente

Ekimenaren izenburua / Título de la iniciativa

Euskal Enplegu Publikoari buruzko abenduaren 1eko 11/2022 Legea aldatzen duen Hizkuntza Normalizeko Neurriei buruzko LEGE PROPOSAMENA // PROPOSICIÓN DE LEY de Medidas para la Normalización Lingüística por la que se modifica la Ley 11/2022, de 1 de diciembre, de Empleo Público Vasco, al amparo del artículo 148.1 del Reglamento del Parlamento Vasco

Markel Olano Arrese jaunak, EA-NV Legebiltzar Taldeko ordezkoko bozeramaileak, Eusko Legebiltzarraren Erregelamenduaren 148.1 artikulua babesean Euskal Enplegu Publikoari buruzko abenduaren 1eko 11/2022 Legea aldatzen duen Hizkuntza Normalizeko Neurriei buruzko LEGE PROPOSAMEN hau aurkeztu du honen izenean.

Era berean, eta Eusko Legebiltzarraren Erregelamenduaren 147. artikulua babesean, Hizkuntza Normalkuntzarako Neurriei buruzko Lege Proposamenarekin batera doazkigu honako hauek:

AURREKARIAK

Euskadiko sektore publikoko erakundeetan euskararen erabilera normalizatzea, hizkuntza-normalizazioaren gaineko eskumena eta hizkuntza koofizialaren sustapenerako jarduerak garatzea, bai eta koofizialtasunaren funtsezko alderdiak arautzea ere, guztia Euskal Autonomia Erkidegoko Estatutuaren (aurrerantzean, EAEko Estatutua) 6. artikuluan eta Espainiako Konstituzioaren (aurrerantzean, EK) 3.2 artikuluan ezarritakoaren ondorio dira.

EAEko Estatutuko 6. artikulua xedatzen du euskarak hizkuntza ofizialaren izaera izango duela Euskadin, eta herritarrek eskubidea izango dutela hura ezagutzeko eta erabiltzeko; eta erakunde komunek bermatuko dutela haren erabilera, haren izaera arautuko dutela, eta behar diren neurriak eta baliabideak ezarriko dituztela ezagutarazpena eta erabilera bermatzeko.

Hizkuntza-normalizazioaren inguruko eskumena 10/1982 Legearen bidez gauzatu zen, azaroaren 24koa, Euskararen erabilera normalizatzeko oinarrizkoa (aurrerantzean, EENOL); lege horrek aitortzen die herritar guztiei, Euskal Autonomia Erkidegoaren lurralde-eremuan, euskara zein gaztelania erabiltzeko eskubidea administrazio publikoekiko harremanetan, eta hautatutako hizkuntza ofizialean artatuak izateko eskubidea. Horretarako, beharrezko neurriak hartu eta baliabideak jarri beharko dira eskubide horren gauzapena progresiboki bermatzeko.

Herritarren hizkuntza-eskubideak eraginkortasunez betearazteko, aipatutako EENOLren 14. artikulua ezartzen du botere publikoek neurriak hartu beharko dituztela administrazio publikoetan diharduten langileak progresiboki euskalduntzeko; horretarako, hizkuntza biak ezagutzea nahitaezkoa izango den lanpostuak zehaztu beharko dira. Izan ere, euskara ezagutzea eta hori egiaztatzea, administrazio-harremanetan euskararen erabilera bermatzeko bitarteko gisa, 11/2022 Legean ere jasota daude, abenduaren 1ekoa, Euskal Enplegu Publikoari buruzkoa (aurrerantzean, EEPL).

Gainera, estatutu berezia duten langile-talde jakinen berezitasunetatik abiatuta, autonomia-erkidegoko hainbat legek jasotzen dute Euskal Administrazio Publikoaren zerbitzura dauden langileei aplikatu beharreko erregimen juridikoa, euskara ezagutzeko eskakizuna eta horren egiaztapen-modua barne. Halaber, aipa daiteke 3/2022 Legeak, maiatzaren 12koa, Euskal Sektore Publikoari buruzkoa, hizkuntzen erabilera arautu duela EAEko sektore publikoaren funtzionamenduan.

Eskumen-esparruari dagokionez, ezinbestean erreferentzia egin behar diogu Konstituzio Auzitegiaren doktrinak horri buruz egindako konfigurazioari. Horrela, aztergai dugun xedea bada "euskararen erabileraren normalizazioa arautzea EAEko sektore publikoa osatzen duten erakundeetan", argi dago hizkuntza ofizialen erabilera instituzional eta administratiboaren normalizazioan eragiten duela. Hori da Konstituzio Auzitegiaren doktrinak eskumen-esleipen espezifiko baten existentzia berretsi duen alderdia; besteak beste, Konstituzio Auzitegiaren 82/1986 Epaiak: "hizkuntza-araubidea titulu autonomo bat da, administrazio publikoen erregimen juridikoaren edo administrazio-prozeduraren arauketaren aldean desberdin eta berezia" (5. oinarri juridikoa). Horrek ez du esan nahi gaztelaniaren erabilera baztertu edo orekagabetzen denik, ezta Espainiako Konstituzioaren 14. artikuluan jasotako berdintasun-printzipioa edo 23.2 artikuluan jasotako kargu eta funtzio publikoetara berdintasun baldintzetan sartzeko eskubidea urratzen denik ere, izan ere, bai Konstituzioak, bai EAEko Autonomia Estatutuak (eta ildo berean, euskararen erabileraren normalizazioari buruzko autonomia-arauak), botere publikoak behartzen dituzte hizkuntza ofizial bietako ezagutza sustatzera eta bien babesa bermatzera Autonomia Erkidegoko lurraldean (KA 337/1994 E, 6. oinarri juridikoa).

Epai horren arabera, hizkuntza-koofizialtasunaren araubideak nahitaez dakar, alde batetik, estatuko zein autonomia-erkidegoko botere publiko guztiek bi hizkuntza ofizialen ezagutza sustatzeko eta horien babesa bermatzeko agindua (6. oinarri juridikoa). Horrela, EAE "gaitua dago koofizialtasunaren irismena zehazteko", baita "ekintza politikoak" eta "hizkuntza koofizialei lotutako herritarren eskubideen eraginkortasuna lortzeko egokitzat jotzen den jarduera administratibo oro" burutzeko ere (6. oinarri juridikoa).

Ekintza politiko horien barruan sartzen dira Autonomia Erkidegoek beren lurraldean hizkuntza-normalizazioa bultzatzeko ezartzen dituzten xedapenak. Xedapen horien helburu orokorra ez da beste bat, baizik eta Autonomia Erkidegoaren hizkuntza propio eta koofizialaren erabilera errespetatzea eta sustatzea, eta horretarako, gaztelaniaren aldean historian zehar izan den desberdintasunezko egoera positiboki zuzentzea, Konstituzioak ezartzen dituen eskakizunen baitan eta modu progresiboan, hizkuntza horren ezagutza eta erabilera zabalena lortzeko (7. oinarri juridikoa).

Hizkuntza-aniztasunaren ordenazioa, Konstituzioak eta dagokion Autonomia Estatutuak ezartzen duten moduan, berretsi zen 2010eko ekainaren 28ko KA 31/2010 epaian, Kataluniako Autonomia Estatutuari buruzkoan. Konstituzio Auzitegiak aitortu zuen hizkuntza-gaiaren konstituzionaltasuna Konstituzioaren 3. artikuluan oinarrituta, KA 82/1986 Epaian hasitako ildoari jarraituz (7. oinarri juridikoa), eta gaur egun KA 85/2023 Epaian laburtzen den doktrina konstituzionalean finkatuta dago.

Konstituzio Auzitegiak bi esparru edo azpigaien arteko bereizketa egiten du: koofizialtasunarena eta normalizazio edo sustapenarena. Horrela jasotzen da, besteak beste, KA 11/2018 epaian, non azpigaio bakoitzerako banaketa-irizpide eta araubide juridiko desberdinak ezartzen baitira.

Alde batetik, hizkuntzen ofizialtasun edo koofizialtasunaren araubidea dago, zeinetan sartzen baitira estatutu juridikoaren garapena eta ofizialtasun bikoitzaren irismena. Helburua da hizkuntza horien baliozkotasuna eta eraginak modu orokorrean arautzea, hizkuntzen arteko parekatze-aspektuak zehaztea eta herritarren hizkuntza-eskubideak administrazio publikoen aurrean definitzea. Horri dagokionez, Konstituzio Auzitegiak "koofizialtasunaren kontzeptuari berez dagokion edukia" edo "koofizialtasunaren irismena" izendapena erabili izan du (KA 82/1986 E, 6. oinarria; STC 87/1997, 4. oinarria). KA 75/2022

epaiak honako hau dio: "Honek esan nahi du hizkuntza ofizial bat botere publikoen komunikazio-bide arrunta izango dela, baita haien aurrean ere; eta, hortaz, gaztelaniaz bestelako hizkuntzen kasuan, koofizialtasunak lurralde autonomikoan kokatutako botere publiko guztiei eragiten diela, tokiko erakundeak eta Estatuko Administrazioaren menpeko organoak barne (KA 82/1986 E, 4. oinarria). Horren ondorioz, herritarrek eskubidea dute gaztelania zein Autonomia Erkidegoko hizkuntza ofiziala erabiltzera, erkidego horretako erakunde publiko guztiekin dituzten harremanetan (KA 134/1997 E, 2. oinarria; KA 253/2005 E, 10. oinarria; KA 31/2010 E, 21. oinarria)." Konstituzio Auzitegiaren jurisprudentziaren arabera (KA 82/1986 E eta KA 31/2010 E), ofizialtasun linguistikoa honako honetan datza: bi hizkuntzak —Autonomia Erkidegoan ofizial direnak— botere publikoen arteko zein botere publiko horien eta herritarren arteko komunikazio-bide arrunt izatea, eta ezin dela ezarri horietako batek lehentasunezko erabilerarik izan dezan. "Hori guztia kontuan hartuta, ez da ahaztu behar legegileak babes-, sustapen- edo zuzenketa-neurriak ezar ditzakeela, hizkuntzaren bat bigarren mailan edo baztertuta gera ez dadin."

Bestetik, bigarren azpigaia da normalizazio-prozesua edo hizkuntza-politika, Konstituzio Auzitegiak "hizkuntza-normalizazioa sustatzeko konpromisoa" (KA 69/1988 E, 3. oinarria) edo "hizkuntza propioen sustapen- eta zabalkunde-politika" (KA 31/2010 E, 23. oinarria) gisa izendatua. Hemen sartzen dira euskararen zein gainerako hizkuntza propioen —izan ofizialak izan ez— sustapena eta hedapena. Araubide honek Espainiako Konstituzioaren 3.3 artikuluan du oinarria, eta botere publiko guztiek hizkuntza propioak erabiltzea bultzatzen duten neurriak barne hartzen ditu: zuzenketa-, babes- edo sustapen-neurriak, hizkuntzaren batek bazterte- edo gutxiespen-egoeran gera ez dadin. Esparru honetan, egiaztatu behar da hizkuntza-araubideak beharrezkotasunaren eta proportzionaltasunaren baldintzak betetzen dituela, oinarrizko estatuko arauak urratzen ez dituela, beste eskubide batzuk hustu edo baliogabetuko lituzkeen murrizketarik ezartzen ez duela, eta esparru material horretan eskumen egokia dagoela.

Bi azpigai horiek tratatu konstituzional oso ezberdina dute. Koofizialtasunaren araubidearen kasuan, konstituzionaltasunaren kanona hizkuntza koofizialen arteko oreka ezinbestekoan oinarritzen da, inolako kargarik edo betebeharririk gabe (KA 31/2010 E, 14. oinarria); eta, ondorioz, "hizkuntza ofizial baten erabileraren lehentasuna bestearen aldean ezartzea Konstituzioarekin bateragarria ez izatea" adierazten da (KA 31/2010 E, 13. oinarria; KA 11/2018 E, 5. oinarria).

Aitzitik, normalizazio edo hizkuntza propioen sustapenaren araubidea bestelakoa da: hizkuntza propioak —ofizialak izan ala ez— defendatzeko eta sustatzeko neurriak ezartzea da bere helburua. Kasu honetan, konstituzionaltasunaren kanona ez dago oinarrituta oreka ezinbestekoan, baizik eta eskumenean, oinarrizko eskubideen errespetuan eta diskriminaziorik ezan. KA 7/2018 E, 7. oinarrian, Konstituzio Auzitegiak ildo logiko hori garatzen du aztertutuen kasuetan.

Ekintza politiko legitimo eta demokratikoen artean, Autonomia Erkidegoek beren lurraldean hizkuntza-normalizazioa bultzatzeko ezarritako xedapenak sartzen dira. Xedapen horien helburu orokorra da Autonomia Erkidegoaren hizkuntza propio eta koofizialaren erabilera errespetatzea eta sustatzea; eta, horretarako, gaztelaniaren aldean historian egon den desoreka positiboki zuzentzea, EKK ezartzen dituen eskakizunak betez eta modu progresiboan, hizkuntza horren ezagutza eta erabilera zabalena lortzeko bere lurraldean.

Herritarrekiko harremanetan, kanpoko adierazpenean (ad extra), hizkuntza koofizialen erabilerak dimentsio bikoitza hartzen du: herritarrek eskubidea dute hautatzeko, askatasunez eta balio juridiko eta eragin berdinarekin, zein hizkuntza ofizial erabiliko duten botere publikoekin harremanetan jartzeko. Horrek esan nahi du botere publikoek betebeharra dutela hizkuntza ofizial horietako edozein herritarren eskura egotea bermatzeko.

Aipagarria da Auzitegi Gorenaren jurisprudentzian, 2020ko azaroaren 24ko eta abenduaren 1eko epaien bidez (epai-espedienteak: 1965 eta 1968/2019), Konstituzio Auzitegiaren doktrina aplikatuz, aurreko ondorio berberak ateratzen direla. Halaber, ezin da ahaztu Auzitegi Gorenako Hirugarren Salako Laugarren Sekzioaren aurrean 9022/2023 kasazio-errekurtsoa izapidetzen ari dela, 2023ko irailaren 28ko 435/2023 Epaia dela eta (EAEko Justizia Auzitegi Nagusiko Administrazioarekiko Auzien Salako 3. Sekzioak emana). Epaia honek partzialki baietsi zuen VOX alderdi politikoak aurkezturiko administrazioarekiko auzi-errekurtsoa, Euskal Autonomia Erkidegoko toki-erakundeetan hizkuntza ofizialen erabilera instituzional eta administratiboa normalizatzeko 2019ko azaroaren 19ko 179/2019 Dekretuaren zenbait xedapenen aurka. Kasazio-errekurtso hori onartzeko autoan adierazi zen jurisprudentzia finkatzeko kasazio-interes objektiboa zegoela, eta ondoko auziaren inguruan: "Udaletako jarduera administratiboa

euskaraz gauzatzeko neurriak koofizialtasun-printzipioa urratzen ote duten, gaztelaniaren erabilera baztertua edo neurritz kanpokoak bihurtzen badute.”

Gaiaren muinera sartuz, komenigarria da profil linguistikoen sistemaren inguruko aipamen laburra egitea. Sistemaren konstituzionaltasuna aztertu izan du Konstituzio Auzitegiak, eta guztiz babestua geratu da.

Sistemaren deskribapen laburra eginez, kontuan hartu behar da Konstituzio Auzitegiaren jurisprudentziaren arabera, “hizkuntza bat ofiziala da —gizartean duen erabilera eta pisua gorabehera—, baldin eta botere publikoek beraien arteko zein norbanakoekin dituzten harremanetan ohiko komunikazio-bide gisa aitortzen badute, balio eta eragin juridiko osoz.” Ofizialtasun-aitorpen horren ondorioz, herritarrek eskubidea dute Administrazio Publikoekin harremanetan jartzerakoan, beren hizkuntza ofiziala baliatzeko, balio eta eragin juridiko osoarekin, Autonomia Erkidegoko lurralde-esparruan.

Ondorioz, hizkuntza-eskubide oinarritzko bat eratortzen da ofizialtasunetik: herritarrek hizkuntza ofizialeko edozein erabil dezakete, balio eta eragin juridiko osoarekin. Konstituzio Auzitegiak, KA 82/1986 E, ekainaren 26koa, honako hau adierazi zuen: “Koofizialtasun estatutua duten lurraldeetan, herritarrek edozein hizkuntza ofizial erabil dezakete, balio juridiko osoz, lurralde horretan kokatutako botere publikoekin dituzten harremanetan. Hizkuntza ofiziala erabiltzeko eskubidea Konstituzioan eta dagokion Autonomia Estatutuan oinarritzen da” (3. oinarria, azken partea).

Horren ondorioz, Administrazioak herritarren aukera linguistikoa onartu behar du, eta beren borondate-adierazpenei eragin juridikoa aitortu behar die, hautatutako hizkuntza ofizialean egindakoak badira. Baina, gainera, Administrazioa ez da neutro agertu behar: ofizialtasunak erantzun linguistiko aktiboa ere eskatzen dio. Hau da, Administrazioak interesdunaren hizkuntza-aukerara egokitu behar du, eta hau da sistemaren ardatz nagusia, herritarrek hizkuntza-aukeraren eskubidea gauzatzen dutenean, Administrazioak zerbitzu aktiboaren jarrera izan behar duelako.

Horrek islada zuzena du Euskararen Erabilera Normalizatzeko Oinarritzko Legearen (EENOL) 6.1 artikuluan, non xedatzen den: “Euskal Autonomia Erkidegoko lurralde-esparruan, herritar guztiek eskubidea dute

euskara nahiz gaztelania erabiltzera Administrazio Publikoarekin dituzten harremanetan, eta hautatutako hizkuntza ofizialean arreta jasotzera. Horretarako, behar diren neurriak hartuko dira eta baliabideak jarriko dira eskubide hori modu progresiboan bermatzeko.”

Eskubide hori bermatzeko asmoz, EENOLren 14.2 artikulua ezartzen du: “Botere publikoek zehaztuko dituzte bi hizkuntzak ezagutzea nahitaezkoa den lanpostuak.” Lanpostu bakoitzari dagokion hizkuntza-profil linguistikoa esleitzuz egiten da hori, eta profil linguistikoa ez da beste ezer, lanpostu hori betetzeko eta garatzeko euskaraz izan beharreko gaitasun-maila multzoa zehazten duen estandarra baizik.

Sistemaren bigarren osagaia da nahitaezkotasun-data: lanpostu batek profil linguistikoa esleituaz izateak ez du berez esan nahi euskara jakitea ezinbesteko baldintza denik. Hori profil linguistikoa nahitaezkoa den lanpostuetarako baino ez da aplikatzen, eta nahitaezkotasun-data iristen denean, profil linguistikoa betetzea baldintza bihurtzen da lanpostura sartzeko eta hura betetzeko.

Hirugarren osagaia da “betebehar-indizea” deitzen dena, eta horrek adierazten du zein portzentaje izan behar duten nahitaezko profil linguistikoa administrazio bakoitzeko lanpostuek. Indize hori definitzen da planifikazio-aldiko lanpostu guztien artean zenbat izan behar duten PL prezeptiboa, portzentaje gisa.

Sistemaren laugarren osagaia da salbuespenen araubidea, sistema osatzen duena.

Sistema laburki deskribatuta, baieztatu dezakegu Konstituzio Auzitegiaren doktrinak berretsi duela haren babesa.

Illo horretan, sistemaren ardatz nagusitzat jo dugun EENOLren 14.2 artikulua bera izan zen hain zuzen Konstituzio Auzitegian inpugnatu zena, eta hark honako doktrina hau ezarri zuen, sistema hori babestuz: “Ez dago ezer aurka esateko Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Publikoko langileen euskalduntze progresiboa helburu duen xedapenari buruz, euskara ere —gaztelaniari kalterik egin gabe— menperatzeko aukeratzat ulertuta. Zentzu horretan, herritarrek hizkuntza ofizialak erabiltzeko eskubidea bermatzeko betebeharra eta horien ezagutza eta erabilera babestu eta sustatzeko ardura kontuan hartuta, ez dago eragozpenik botere publikoek, dagokien eskumen-esparruan, zenbait funtzionario-plazatan bi hizkuntzak

ezagutzea eskatzea erabakitzeko, edo, oro har, bi hizkuntzen ezagutza beste merezimendu batzuen artean kontuan hartzeko (modu esplizituan aurreikusita dagoen bezala)."

KA 46/1991 E (otsailaren 28koa) epaian, funtzio publikoan sartzeko hizkuntza-eskakizunak orokortzen dituen sistema baten konstituzionaltasuna berresten da. Eta, gure intereseko arloan, honako hau adierazten du: "Administrazioan lan egiteko hautagai denaren jardun-eremuaren lurraldean hizkuntza ofiziala ezagutzea eskatzea merezimendu eta gaitasunen artean sartzeko modukoa da erabat" (3. oinarria). Eta baita hau ere: "Hizkuntzak ezagutzeko eskakizuna justifikatua eta bidezkoa da, baita administrazioaren beraren eraginkortasunaren ikuspegitik ere... ezinbestekoa da funtzionarioak Autonomia Erkidegoko Administrazioan behar bezala lan egin dezan" (3. oinarria).

Azken batean, Konstituzio Auzitegiak hizkuntza-eskakizun orokorren konstituzionaltasuna berresten du, parametro hauetan oinarrituta:

- Merezimendua eta gaitasuna baldintza konstituzional gisa kontuan hartzea.
- Eskakizunaren proportzionaltasuna lanpostuari esleitutako eginkizunekiko.
- Bi hizkuntza ofizialetan administrazioaren funtzionamenduaren eraginkortasuna.
- Gizartean duen erabileraren hedaduraren araberako proportzionaltasuna.

Bestalde, EAEko Justizia Auzitegi Nagusiko Salak Konstituzio Auzitegiaren doktrina hori bere osotasunean onartu du, eta honako hau adierazi du: "Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioak —eta, halaber, euskara normalizatzeko 10/1982 Lege Oinarrizkoaren aplikazio-eremuko gainerako administrazioek— legegileak ezarritako mandatua betetzea dagokie, herritarrek euskara nahiz gaztelaniaz ahoz zein idatziz Administrazioarekin harremanak izateko eskubidea bermatzeko (5.1.a eta 5.3 artikulua). Betebehar hori Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Publikoko langileak progresiboki euskalduntzeko neurriak hartuz gauzatzen da (14.1. artikulua).

Besteak beste, bi hizkuntzen ezagutza nahitaezkoa den plazak zehaztuz (14.2. artikulua). Zehaztaper hori lanpostuei hizkuntza-profilak esleitzuz egiten da. Profilak Eusko Jaurlaritzako Administrazio Publikoetan

lanpostuak betetzeko eta garatzeko behar diren euskarazko gaitasun-mailen arabera diseinatzeko dira (7. artikulua). Eta, bereziki azpimarragarria dena, hizkuntza-profil prezeptiboa duten lanpostuen portzentajea zehazteko erabiltzen den 'betebehar-indize'aren arabera ezartzen dira. Indize horrek planifikazio-aldiko lanpostu guztien artean, profil prezeptiboa dutenen portzentajea zehazten du."

EAEko Justizia Auzitegi Nagusiaren Salaren 2. Sekzioaren 28/2024 epaian (2024ko urtarrilaren 19koa, 21/2023 espedientea), honako hau ere adierazten da: "...Euskara maila jakin bat egiaztatzeko eskakizuna ez da berez diskriminatzailea. Auzitegi honek, Konstituzio Auzitegiaren adierazpenekin bat eginez, hainbatetan gogorarazi du, hala nola 2014ko apirilaren 29ko 223/2014 epaiaren bidez (auzi-erantzuleak aipatzen duena), eta han esandakoa: 'Deialdiko lanpostuek profil jakin bat badute, profil horrek betekizun gisa jarduten du, eta bereiztu egiten ditu selekzio-prozesuak profil hori duten lanpostuentzat eta ez dutenentzat. Hori ezartzen du Eusko Jaurlaritzako Funtzio Publikoaren 6/1989 Legeko 98. artikulua, eta baita deialdiaren oinarriak ere: 5.2 oinarriak jasotzen duenez, euskara baldintza da prezeptibitate-data gaingitu duten lanpostuetan.'

Eta EAEko Justizia Auzitegi Nagusiak jarraitzen du: "Euskara maila jakin bat eskatzea Konstituzioarekin bat dator, Konstituzio Auzitegiaren doktrinarekin eta Auzitegi Gorenaren jurisprudentziarekin, hala nola 2000ko urtarrilaren 26ko Auzitegi Gorenaren Epaiak adierazten duen bezala. Hizkuntza koofizialaren ezagutzari buruzko eskakizuna hainbat epaiketan aztertu da, bai Konstituzio Auzitegian (1986ko ekainaren 26ko eta 1991ko otsailaren 28ko epaiek), bai Auzitegi Gorenean (1996ko uztailaren 22ko, 1998ko martxoaren 20ko, 1998ko urriaren 10eko, 1999ko maiatzaren 24ko eta 1999ko ekainaren 6ko epaiek). 2014ko apirilaren 29ko 223/2014 epaiaren aurkako kasazio-errekurtsoa AG 2085/2014 epaiak (2015eko abenduaren 30ekoa) atzera bota zuen, argi utziz lanpostu deialdia 6/1989 Legearen 98.2 artikulua arabera arautzen zela eta hizkuntza-profilaren eskakizuna legekoa zela."

Azkenik, azpimarratu behar da, profil linguistikoen sistema berez Euskal Funtzio Publikoaren Legea (EFPL) garatzeko tresna izanik, EENOLk ezarritako sistema —lanpostuen hizkuntza-ezaugarriak aurrez planifikatuta zehaztea oinarri hartuta—, 1989ko uztailaren 6ko 6/1989 Legeak bere egin zuela, eta gaur egungo Euskal Enplegu Publikoaren Legeak jarraipena ematen diola.

Hala, EEPLren 187.5 artikulua honako hau ezartzen du: "Euskal administrazio publikoetako, haien erakunde eta organismoetako lanpostu guztiek —behin-behineko edo aldi baterakoak barne—, dagokien hizkuntza-profila izango dute esleitu. Profil hori lanpostuei esleitutako hizkuntza-behar eta komunikazio-ezaugarrien eta lanpostu horiei eskatzen zaizkien hizkuntza-gaitasunen arabera zehaztuko da."

187. artikulua hizkuntza-profilek duten izaera arautzen du jarraian; izan ere, Legeak ez du zehazten zehatz-mehatz zer diren, eta Eusko Jaurlaritzak dekretu bidez zehaztuko dituen irizpideetara jotzen du. 187. artikuluko 6. paragrafoak hau dio: hizkuntza-profila lanpostua betetzeko eta egikaritzeko euskarazko hizkuntza-gaitasun mailen multzoa zehazten duen estandarra da. Profil hori ez bada prezeptiboa, euskararen ezagutza merezimendu gisa baloratzeko erabiliko da soilik, bai lanpostuak hornitzeko prozeduretan, bai hautaketa prozesu irekietan. Baina, profil hori prezeptiboa bihurtzen den unetik aurrera, lanpostu horretara iristeko eta hura betetzeko baldintza derrigorrezkoa izango da. Beraz, euskara jakitea sarbide baldintza izan daiteke, betiere dagokion lanpostuari profil prezeptiboa esleitu bazaio.

Profilen prezeptibotasuna Eusko Jaurlaritzak dekretu bidez ezarriko dituen irizpideen arabera izango da. Nolanahi ere, prezeptibotasunak ezartzeko irizpideei dagokienez, nabarmendu behar da EEPLren 187.8 artikulua, honako hau xedatzen duena: edozein kasutan, prezeptibotasun data ezarri behar zaien lanpostuak zehazteko, nahitaez kontuan hartuko dira administrazio publiko, erakunde eta organismo bakoitzak bere hizkuntza-plangintzan ezarritako helburuak.

Artikulu horrek, prezeptibotasun orokorrej buruzko irizpide orokorretatik haratago, ahalmena ematen die administrazioei prezeptibotasunak beren helburu estrategikoen arabera ezartzeko.

Legeak berariaz xedatzen du hori kontuan hartu beharrekoa dela "edozein kasutan", eta horrek esan nahi du, uler litekeenez, dekretuz ezarritako irizpide orokorrek bateragarriak izan beharko dutela administrazio bakoitzak bere kasa ezarritako irizpideekin.

Azkenik, sarbide-prozedurei dagokienez, nabarmendu behar da EEPLren 188. artikulua zehazten duela hautaketa-prozesuetako deialdien edukia egokituko dela lanpostuei esleitutako hizkuntza-profiletara. Hala,

“lanpostu jakin baten ondorioz plaza bat deitzen bada, eta lanpostu horrek profil prezeptiboa badu, profil hori betetzea sarbide baldintza izango da” (188.1 eta 188.2).

“Betebeharrezko betetze-indize” izeneko tresna oso zehatzari helduta, azpimarratu behar da tresna hori arau bidez sortutakoa dela, eta, hortaz, testuinguru jakin batean eta normalizazio-prozesuaren plangintza-aldi bakoitzean ezartzen diren helburuen arabera moldatzen dela.

Tresna hori hautazko prezeptibotasun-datak ezartzeko erritmoari mugak jartzen dizkion irizpide orokor modura ulertu da hainbatetan, behar bezalako zehaztasunik gabe.

Zenbait epai judizialetan, proportzionaltasunaren neurgailu bakar eta baztertzaille gisa hartu da, eta horrek nahasmena eragin du profilen sistemaren aplikazioan.

Horrekin batera, udalerri bakoitzean euskararen ezarpena eta erabilera dinamika bereizi gabe nahastu dira; hau da, erakunde edo organismo bakoitzak bere normalizazio-helburu legitimoen arabera zehazten duen erabilera-nahia ez da behar bezala bereizi.

Eta azkenik, planifikazioaren proportzionaltasunak lanpostu motaren arabera gauzatu behar duela kontuan hartuta, herritarrek administrazioarekin harremanak izateko duten hizkuntza hautatzeko eskubidea errespetatu behar da. Horregatik, ezin da onartu funtzionario publikoen kolektibo oso bati, herritarrekin harreman zuzena izatea funtsezko eginkizuna duten lanpostuak betetzen dituztelako, prezeptibotasun-datarik ez ezartzea.

Epaitegi batek emandako epai batean, hainbat irizpen bilduz, salatu da ezinezkoa dela polizia-kidego oso bati hizkuntza-profila eskatzea. Argudiatu da, horretarako, “betebeharrezko betetze-indize” generikoa aplikatu dela, soil-soilik udalerri horretako euskararen ezagutza eta erabilera-mailan oinarrituta, eta alde batera utzi dela herritar guztien hizkuntza-eskubideen betetzea ezin dela zatikatu; aitzitik, zerbitzu publikoaren funtzionamenduan parte hartzen duten langile publiko guztien betebeharra da eskubide hori bermatzea, modu jarraitu eta eraginkorrean.

Legeak dagoeneko ezartzen duen bezala, eta orain areagotu eta berretsi behar denez, erakunde publiko bakoitzaren ardura da hizkuntza ofizialen erabilerari buruzko irizpideak onartzea, erakundearen ezaugarriei egokituta eta gardentasun osoz, proportzionaltasunaren muga zehatzak zehaztuz. Horrela, helburuak zerbitzu publikoarekiko eta herritarrekin harremanetarako benetako funtzioetara egokitu ahal izango dira.

Ezin da onartu jardun horiek eztabaidagarriak diren datuetan oinarrituta lausotu eta nahastu daitezkeenik, hala nola lurralde bakoitzean hizkuntza ofizialen hiztun edo ia hiztunen portzentaje teorikoetan. Izan ere, berdintasun-eskubidea pertsona guztientzat da berdina, edozein egoera edo baldintzaren gainetik, eta eskubide hori da administrazio publikoak gidari izan behar duena.

Proportzionaltasuna bermatzearen beharra defendatzen duten tesi horien aurrean —adibidez, “betebeharraren proportzionaltasuna lanpostuaren edo egitekoaren motaren eta mailaren arabera bermatu behar da, eta ez da bidezkoa ezagutzaren maila bat exijitzea, baldin eta ez badago zerikusirik dagokion eginkizuna betetzeko gaitasunarekin...” —, ohartarazi behar da arazoa ez dela hori. Arazoa da herritarren hizkuntza-eskubidea ezin dela bermatu, baldin eta langile publikoaren lanpostuak derrigorrezko harreman zuzena badu herritarrekin eta lanpostu horiek ez badute profil prezeptiboa esleituta, ezta prezeptibotasun-data igarota ere.

Aztertzen ari garen Legearen proposamenak ez du aurretik egindako akordio politikorik hausten, eta are gutxiago Euskal Enplegu Publikoaren Legeari buruzkoa. Aitzitik, inguruan dugun errealitate judizialari heltzen dio, eta horrek, argi eta garbi, apurtu ditu orain arte indarrean dauden legeak eta Auzitegi Konstituzionalaren zein auzitegi arrunten jurisprudentziak islatu dituzten adostasun juridiko eta politikoa.

2025ean, euskararen ezagutzaren betekizunari buruzko eztabaida bizia piztu da enplegu publikoan sartzeko prozesuetan. Egoera horrek ezegonkortasun maila onartezina sortu du, kontuan hartzen badugu zenbat herritar dauden eraginda eta zein zailtza larriak sortzen diren hain funtsezkoa den arlo batean. Izan ere, enplegu publikoa funtsezko zutabea da gizarte demokratiko guztietan.

Bestalde, indarrean dagoen Legeak ohartarazten duenez, euskara eta gaztelania hizkuntza ofizialak izateak ez du ekarri behar euskaraz aritzeko aukerarik ez duten herritarren eskubideen urraketarik. Gernikako Estatutuaren 6.3 artikuluan jasotzen denez, "inor ezingo da diskriminatu hizkuntzagatik".

Era berean, ezin da ahaztu Auzitegi Konstituzionalak berretsi egin zuela euskararen erabilera garatzeko eta normalizatzeko Legea. Auzitegiak ez zuen aurkakotasunik adierazi, baizik eta ohartarazi zuen soilik balizko desbideratze hipotetikoak gerta zitezkeela edukiaren aplikazioan. Hala eta guztiz ere, legearen edukia bat dator herritarren hizkuntza ofizialak erabiltzeko eskubidea bermatzeko betebeharrarekin, eta haien ezagutza eta erabilera babestu eta sustatzeko eginbeharrarekin.

Azkenik, oroitu behar da 2022ko abenduaren 1eko 11/2022 Legeak, hau da, Euskal Enplegu Publikoaren Legeak, indarrean dagoen arau-esparrua ezartzen duela. 187. artikulua berariaz ezartzen du euskal administrazio publikoek bi hizkuntzen erabilera bermatu behar dutela bai barne-harremanetan eta bai herritarrekin dituztenetan; erakunde eta organismoetan hizkuntza-plangintza tresna onartu behar dutela, eta bertan ezarri behar dituztela plangintza-aldi bakoitzerako helburuak, neurriak eta baliabideak; lanpostu guztiek beren hizkuntza-profila izan behar dutela, lanpostuaren ezaugarrien eta komunikazio-beharren arabera; eta, prezeptibotasun-datatik aurrera, profil hori betetzea sarbide baldintza izan behar dela; eta, data hori iritsi aurretik, merezimendu gisa kontuan hartu beharrekoa dela. Horixe ezartzen du gaur egun indarrean dagoen Legeak.

Beraz, guztiz argi geratu behar da gaur egun legez kanpoko delat —eta indarrean dagoen lege demokratikoaren kontrakoa— Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoan euskararen ezagutza eta erabilera maila zehaztuta ez duen lanposturik egotea, bere eginkizuna betetzeko ezinbestekoa denean. Halaber, argi geratu behar da ez dela zilegi, ezta juridikoki baliozkoa ere, legearen aurreko berdintasun-eskubidearen aitzakia erabiltzea euskararen ezagutza-maila ezberdinen betekizuna ezabatzeko hipotesia justifikatzeko administrazio publikoan sartzeko orduan. Gaztelaniaz mintzatzen diren herritarrek ezin dira diskriminatutzat jo euskararen ezagutzaren betekizun juridikoagatik enplegu publikora sartzeko orduan.

Eskakizun eta printzipio horien garapen zehatza Eusko Jaurlaritzak onartutako araudi betearazlearen bidez gauzatzen da, alegia, 2024ko otsailaren 22ko 19/2024 Dekretuaren bidez, euskararen erabilera normalizatzeko sektore publikoan. Dekretu hau ez da orokorrean onartua izan, eta alderdi politiko batzuek aurkaratu dute epaitegi administratiboetan. Demandan adierazi dutenez, oinarritzko berdintasun-eskubidea urratzen da enplegu publikoko lanpostuetarako hizkuntza-profila eskatzeagatik. Hala ere, ez gaude iritzi objektibo baten aurrean, baizik eta iritzi interesatu baten aurrean, argitu beharrekoa, indarrean dagoen legeriarekin ageriko kontraesanetan baitago.

Arazo konplexuagoa azken urteetan epaitegietan gertatu den berrikuspen judizialek dator, EAEko Auzitegi Nagusiaren Administrazioarekiko Auzien Salak egina. Salak, zenbait kasutan, hizkuntza-profilen sistema egoki aplikatuta ere emaitza proportziorik gabea sor daitekeela ebatzi du, eta, horren ondorioz, sistema hori konstituzioaren kontraketat jo eta baliogabetu egin daitekeela. Horrek segurtasun juridikoaren gabezia larria sortzen du eta arriskutsuak diren susmoak zabaltzen ditu erakunde publiko demokratikoen aurkako konfiantza-galeran.

Proportzionaltasuna da gako nagusia. Zailtasun handiak sortzen ditu ulermenean eta segurtasun juridikoan. Are gehiago, epaileek legearen aplikazioa ebaluatzeko isiltasun-teknika bat erabiltzen dutenean, enplegu publikoko deialdi jakin bat konstituzioaren kontraketat jo eta baliogabetu egiten delako, inolako aipamenik egin gabe aplikatutako lege edo araudiei. Hori gertatu da EAEko Auzitegi Nagusiko Sala bereko hainbat epaietan: batzuk hizkuntza-profilen betekizuna debekatu dute eta artikulua konstituzionaletan oinarritutako berdintasunaren aurkakotzat jo dute; beste batzuek, ordea, aplikazioa egokia dela ebatzi dute, eta indarrean dagoen euskal legediak ezarritako aurreikuspenarekin bat datorrela gogoratu dute.

Gertatutako guztia ikusita, kasuistika sakondu eta sistema aplikatzeko orduan izan den zorrotzaz hausnartu behar dugu. Are gehiago, aipatutako araudi hori epai baten zain dagoenean, eta haren aplikazioan proportzionaltasunaren baldintza zalantzan jarri denean. Horrek biktimizazio bikoitza sortzen du: alde batetik, jarduketa publiko baten baliogabetzea, eta bestetik, etorkizuneko konponbideak proposatzeko ezintasun praktikoa.

Funtsezko gaia da derrigorrezko betetze-indizea mantentzea. Baina ezin da pentsatu neurgailu unibertsal gisa erabil daitekeenik, euskararen ezagutzaren maila objektibatzeko, ezta automatikoki sektore publikoko erakunde guztietan aplikatzeko ere, proportzionaltasuna egokitzeko behar diren faktoreak kontuan hartu gabe. Horrelako jokabidea ez dator bat KA 46/1991 epaian jasotakoarekin.

Euskararen erabilera sozialaz gain, erakunde bakoitzaren erabilera-irizpideak ere kontuan hartzen dituen neurri egokitzaile baten alde egiteak ez du urratzen jurisprudentzia konstituzionala, hizkuntza-eskubideak herritarrentzat baitira, eta ez administrazioentzat, zeinen betebeharra den eskubide horiek bermatzea indarreko ordenamendu juridikoaren arabera (besteak beste, KA 85/2023 E).

Proportzionaltasunaren ebaluazioa, Auzitegi Konstituzionalak etengabe eskatu duena, ez da betetzen administrazio bakoitzak bere plangintza-tresna orokorrean maila bat ezartzen duenean, baizik eta lanpostuaren funtzioari dagokion gaitasunarekin maila hori bateragarria den ala ez aztertu behar da, KA 46/1991 epaian ezarritakoaren arabera.

Baina proportzionaltasunaren ikuspegi hori hautsi egin du egungo jurisprudentziak, orain arte lortutako babes juridikoa gorabehera, aurrera egiten jarraitzeko inolako geldialdirik egin gabe.

Azken batean, proportzionaltasuna ezin da aitzakia bihurtu dagoeneko hautsitako adostasun juridikoak salbatzeko. Euskararen erabilera benetakoa izateko, administrazioen jardunean egunerokotasunez erabili behar da, eta ez irudi estatiko gisa. Hizkuntza-normalizazioaren prozesua aktiboki sustatu behar da.

Horren guztiaren ondorioz, legearen araberakoa da ondorio hauek jasotzen dituen proposamena, non "proportzionaltasuna euskararen ezagutzaren arabera irizpideen arabera gauzatu" behar dela adierazten baita.

Ados egon gaitzake esatearekin, orain arteko derrigorrezko betetze-indizearen kudeaketak ez duela izan jurisprudentzia negatiboan eragin erabakigarriarik, tresna horrek ez baitu jaso aipamen konstituzional

kritikagarriak. Hala ere, indar hori bera da hizkuntza-normalizazioaren etapa berri baten oinarri izan beharko lukeen elementu nuklear honen eguneratzea identifikatzera eramaten gaituena.

Derrigorrezko betetze-indize berriak aipatzen duen proportzionaltasunak, erakunde eta administrazio publiko bakoitzean modu ad hoc konkretatzen denean, ez luke izango Legean berariazko azken konfiguraziorik, baizik eta arau-garapen berrian adostasun berri bat eskatuko luke.

Beraz, ez litzateke zilegi izango lege berriari erasotzea proportzionaltasun-irizpidearen ikuspegitik. Ikuspegi horretatik begiratuta, haren konstituzionaltasuna gaur egungo legearenaren parekoa da.

Ilido horretan, hain zuzen ere, derrigorrezko betetze-indizea ez litzateke "zehaztasunez kuantifikatzea zailak diren parametro konplexuak kontrajartzen dituen ekuazio" gisa ulertu behar; aitzitik, bere balioa erakutsi beharko du, administrazio publiko bakoitzak, euskararen erabilera eta normalizazioari buruzko bere aldi baterako plangintza-tresna onartzean, ezarri beharreko helburuak, neurriak eta baliabideak zehaztu eta, horren baitan, derrigorrezko betetze-indize propioa diseinatu beharko baitu, entitate bakoitzaren lanpostu guztien artean, zein portzentajek izan beharko duten profil linguistiko prezeptiboa zehazteko, plangintza-aldiko aldi bakoitzerako.

Entitate bakoitzak egingo duen determinazioa arrazoitua izan beharko da, eta proportzionaltasun-irizpideetara egokituta, beteko den lanpostu edo eginkizunaren motaren eta mailaren arabera; horrela, eskatutako ezagutza-maila eginkizunaren betekizunarekin lotuta egongo da.

Enplegu publikora sartzeko deialdiek, baita hornikuntza-, mugikortasun- eta barne-sustapen prozesu guztiek ere, printzipio horiek hartuko dituzte kontuan eta aplikatuko dituzte.

Hori dela deta,

HIZKUNTZA NORMALIZATZEKO NEURRIEI BURUZKO LEGE-PROPOSAMENA

ZIOEN AZALPENA

Euskararen erabilera normalizatzeko azaroaren 24ko 10/1982 Oinarrizko Legeak bere sarreran jasotzen du, Espainiako Konstituzioak eta Gernikako Autonomia Estatutuak Euskal Autonomia Erkidegoko botere publikoen esku utzi zuten euskararen erabilera garatu eta normalizatzeko neurriak hartzea.

Agindu orokor horren esparruan, aipamen zehatza nabarmentzen da, Legearen 14. artikuluan: botere publikoek zehatzuko dute zein lanpostutarako izan behar den nahitaezkoa bi hizkuntzak jakitea, euskara eta gaztelania, eta, gainera, euskararen ezagutza-maila haztatuko dute, beste merezimendu batzuen artean, gainerako plazetara iristeko.

Aurreikuspen horiek argiak izan arren, 2025ean testuinguru polemiko batean gaude, enplegu publikora sartzean euskara jakitea eskatzeari buruz. Hori ezegonkortasun onartezina da, kontuan hartzen baditugu eragindako herritarren bolumena eta tartean dauden guztientzat berebiziko garrantzia duen alderdi batean sortzen diren zalantzak, enplegu publikoari eragiten dion eragina gizarte demokratiko ororen ibilbidearen funtsezko zatia baita.

Alde batetik, ohartarazten da Legeak berak adierazten zuela euskara, gaztelaniarekin batera, hizkuntza ofiziala izateak ez diela kalterik egin behar hainbat arrazoiengatik hizkuntza hori erabili ezin duten herritarren eskubideei; izan ere, Gernikako Estatutuaren 6.3 artikulua ezartzen du inor ezingo dela diskriminatu hizkuntzagatik.

Bestalde, zalantzarik gabe, Konstituzio Auzitegiak euskararen erabileraren garapena eta normalizazioa sustatzen duen Legea baliozkotu zuen, eta edukiaren aplikaziotik sor zitezkeen balizko desbideratzeen hipotesia soilik kritikatu zela egiaztatu zen. Hipotesi hori, nolanahi ere, herritarren hizkuntza ofizialen erabilera bermatzeko betebeharrarekin eta hizkuntza horien ezagutza eta erabilera babestu eta sustatzeko betebeharrarekin bat etorri zen.

Baina ezagutza elebidunaren eskakizuna konplexua da. Konstituzio Auzitegiak berretsi zuen Konstituzioaren 14. eta 23.2 artikuluetan xedatutakoa errespetatu behar dela, diskriminaziorik egin gabe. Halaber, esan zuen euskararen erabilerak berekin dakarrela euskal hitzunen presentzia, "dagokion autonomia-erkidegoko herritarrek euskara erabiltzeko duten eskubidea bermatzeko modu gisa". Legearen aplikazioa etengabeko eztabaidan jartzen duen epaitze-arazo baten aurrean gaude. Horri dagokionez, dena laburbiltzen da hausnartzean eta balioestean, elebitasunaren eskakizuna gertatu zen neurrian, eta sakon aztertu zen. Ondorioztatu zen (82/1986 KAE) arrazoizkotasun- eta proportzionaltasun-irizpide batekin gauzatu behar dela, Konstituzioaren 23.2, 139.1 eta 149.1.1 artikuluetan xedatutakoaren ikuspegitik (horiek guztiak legearen aurrean berdintasuna zaintzea sustatzen duten aginduak).

Indarrean dagoen eta aplikatzen dugun arau testuingurua Euskal Enplegu Publikoari buruzko abenduaren 1eko 11/2022 Legean dago: 187. artikuluan, lege agindu argi bat nabarmentzen da, euskal administrazio publikoek beren barneko zein kanpoko harremanetan bi hizkuntzen erabilera berma dezaten; beren erakunde eta organismoetan hizkuntza plangintzarako tresna bat onar dezaten, non, plangintzaldi bakoitzerako, lortu beharreko helburuak, hartu beharreko neurriak eta bete beharreko bitartekoak finkatuko dituzten; dauden lanpostu guztiek dagokien hizkuntza eskakizuna esleituta izan dezaten (lanpostu horiek betetzeko eta betetzeko beharrezkoa den euskarazko gaitasun maila), lanpostu horiei esleitutako ezaugarri eta komunikazio beharren arabera; derrigortasun datatik aurrera hizkuntza eskakizuna betetzea nahitaezkoa izatea sartzeko, edo, nolanahi ere, data hori baino lehen, lanpostu horien ezagutza eztabaidaezina izatea enplegu publikora iristeko. Transkribatu berri dena da Legeak zehazten duena.

Argi eta garbi geratu behar da, beraz, gaur egun jada legez kanpoko dela eta indarrean dagoen legeria demokratikoaren aurkakoa, euskal administrazio publikoan euskararen ezagutza eta erabilera maila finkatuta ez duen lanpostu bat egotea. Eta argi geratu behar da, halaber, ez dela zilegi, ezta legez ere,

legearen aurrean ustezko berdintasun-eskubide bat alegatzea, euskal administrazio publikoen eremuan enplegu publikora iristeko euskararen ezagutza-maila desberdinen eskakizuna kentzeko hipotesi bat jasateko. Gaztelania hiztunak ezin dira diskriminatutzat jo enplegu publikora iristeko euskararen ezagutza legezkotzat.

Baliabide horien zehaztasun handiena, Euskal Sektore Publikoan Euskararen Erabilera Normalizatzeari buruzko otsailaren 22ko 19/2024 Dekretuak onartutako Legearen erregelamendu betearazlean dago. Orokortasunak ez du dekretu hori onartzen, eta administrazioarekiko auzien jurisdikzioan errekurritu egin da. Demandan uste da berdintasunerako oinarritzko eskubidea urratzen dela, enplegu publikoko plaza bat lortu nahi duten pertsonen hizkuntza-eskakizuna eskatzeagatik.

Arazo are konplexuagoa azken urteotan ezagutu dugun berrikuspen judizialek dator. Berrikuspen hori Euskal Autonomia Erkidegoko Auzitegi Nagusiak egin du, bere Administrazioarekiko Auzien Salatik, eta uste du hizkuntza-eskakizunen sistema behar bezala aplikatzeak neurri kanpoko emaitza ekar dezakeela, eta, beraz, Konstituzioaren aurkakotzat jo eta, azken batean, baliogabetu egin daitekeela. Argitu beharreko erabateko ziurtasun-ezaren distira, erakunde publiko demokratikoekiko mesfidantza oso arriskutsua pizten delako.

Proporzionaltasuna da gakoa, zalantzarik gabe. Arazo garrantzitsua da, ulermenerako eta segurtasun juridikorako zailtasun kalkulazinak sortzen baititu, eta epailetzak isiltasun-teknika bat aplikatu dezake Legearen aplikazioa epaitzeki dagokionez, enplegu publikora iristeko deialdi baten jardura zehatz bat zuzenean Konstituzioaren aurkakotzat jo eta baliogabetu dadin, sorrarazi dituen lege eta erregelamenduen aipamenik txikienera egin gabe. Hori gertatu da EAEko Justizia Auzitegi Nagusiaren C-A Salaren epai batzuetan, hizkuntza-eskakizunaren derrigortasun-betekizuna debekatzen baitute, eta zuzenean ulertzen baitute berdintasuna urratzen dela EKren 3. eta 23.2 artikuluen arabera. Sala bereko beste epai batzuek, berriz, nahiz eta atal desberdinetakoak izan, egokitzen dituzten hizkuntza-eskakizunen sistema aplikatzea, eta gogorarazten dute hori dela enplegu publikoari buruz indarrean dagoen euskal legeriak baliozkotasunez lehenetsitako aukera.

Esan dugunak kasuistikan sakontzera garamatza, eta sistema aplikatzeko erabili den zorroztasuna haztatzen, kontuan hartuta, gainera, berrikuspen judiziala egiteke dagoela, hain zuzen ere, aipatutako Erregelamendua, sistema horren xehetasunak ezartzen dituen, eta horren aplikazioari dagokionez, proportzionaltasunaren baldintzatzailea zalantzan jartzen dela zeharka, eta horrek biktimizazio bikoitza dakarrela, jardun publiko bat deuseztatzearen emaitza negatiboari arazoak saihestuko dituen etorkizuneko irtenbide bat babesteko ezintasun ia negatiboagoa gehitzen baitaio.

Erregelamenduaren 25. artikulua tresna bat sortzen du, plantillen profilazio-prozesuaren nolabaiteko parametrizazio sistematikoa lortu nahi izan duena, baina haren bideragarritasunaren estigma bihurtu dena, Salak zalantzan jartzen baitu bere epai eztabaidagarri batzuetan gertatzen den haztapena. "Nahitaez bete beharreko indizea" izeneko kontzeptua da. Kontzeptu horrekin zehazten da zer portzentaje izan behar duen ezarrita hizkuntza-eskakizunaren derrigortasun-datak sektore publikoko erakunde bakoitzean, eta, beraz, zer lanpostutarako eskatzen den euskara-maila jakin bat jakitea.

Sartu nahi ditugun neurriek Erregelamenduak ezartzen dituen mekanismoak aplikatzean transmititu diren pertzepzio okerrak zuzentzen saiatzen dira. Horrela, alde batetik, Legean parametro berriak sartzeak hizkuntza-eskakizunen sistemaren dinamika argitu eta finkatu ahal izango du. Dinamika hori ezin da inola ere zalantzan jarri sistema hori ezartzen duten legeak indarrean dauden bitartean, eta, bestetik, epe ertainean giza baliabideak kudeatzeko prozesuetan euskararen normalizazioak izango duen eragina arautzen duten erregelamendu-arauak eguneratu ahal izango dira, baldin eta Legea epe laburrean aplikatetik aparteko arazoak sortzen badira, etorkizunean sor daitezkeen eztabaidak modu naturalean epaitzeari kalterik egin gabe.

Nahitaez bete beharreko indizeari dagokion arauketa aldatzen da. Indize horrek parametro konplexuak eta kontzeptualki zehaztasunez kuantifikatzen zailak diren parametroak, euskaldunen edo ia-euskaldunen ehunekoa, esaterako, alderatzen dituen ekuazioa izateari utzi behar dio, proportzionaltasuna gauzatu ahal izateko, dagokion enplegu publikoa hornitzen duten plazak dituen entitate, erakunde edo elkarte publiko bakoitza askatasunez aztertzen eta bere gain hartzen duen biztanleriak euskararen ezagutzari buruzko irizpideetan oinarrituta.

Horrela, bada, Hizkuntza Normalizatzeko Neurriei buruzko Lege honek artikulua bakarra du, eta, horren bidez, Euskal Enplegu Publikoari buruzko abenduaren 1eko 11/2022 Legea aldatzen da. Lege horren 187. artikuluari 11. paragrafoa gehitzen zaio, proportzionaltasun indibidualizatuaren printzipioa lege-mailarekin finkatzeko. Alde batetik, euskal administrazio publiko bakoitzak, hizkuntza-eskakizunak eta derrigortasun-datak finkatzean, azterketa zorrotza eta justifikatua egin behar du, proportzionaltasun-irizpideetan eta erakundean hizkuntza ofizialak erabiltzeko benetako beharretan oinarrituta, eta, beste alde batetik, arau-automatismoa desagerrarazi behar du, berariaz debekatuz "nahitaez bete beharreko indizeen zehaztapen orokorrak" aplikatzea, hori izan baita, hain zuzen ere, jurisprudenzia berrian frikzio- eta deuseztatze-puntu nagusia.

Artikulu bakarrak bi azken xedapen ere baditu. Alde batetik, Jaurlaritzari agintzen dio, Euskal Sektore Publikoan Euskararen Erabilera Normalizatzeari buruzko otsailaren 22ko 19/2024 Dekretuaren bidez onartutako Erregelamendua eguneratzeko, hartutako lege-aurreikuspenaren arabera, eta, azkenik, berehala indarrean jartzeko.

ARTIKULU BAKARRA

Euskal Enplegu Publikoari buruzko abenduaren 1eko 11/2022 Legearen 187. artikuluari 11. paragrafoa gehitzen zaio, eta honela geratzen da idatzita:

11. Euskal administrazio publikoetako erakunde bakoitzean, euskararen normalizazioari eta erabilerari buruzko plangintzarako aldi baterako tresna onartzean, eta horren barruan ezarri beharreko helburuak, neurriak eta bitartekoak ezartzean, zorrotasun osoz zehaztu beharko da hizkuntza-eskakizunaren derrigortasun-data ezarrita duten plazen ehunekoa. Erakunde bakoitzak egiten duen zehaztapena proportzionaltasun-irizpideen arabera justifikatu beharko da, erakundearen hizkuntza ofizialak erabiltzeko irizpideak kontuan hartuta. Ez da aplikatuko nahitaez bete beharreko indizeen zehaztapen orokorrik.

Enplegu publikora sartzeko deialdiek, bai eta lanpostuak betetzeko, mugitzeko eta barne-sustapeneko prozesu guztiek kontuan hartu eta aplikatuko dute Administrazio publikoan euskararen normalizazioari eta erabilerari buruzko araubide juridikoa, lege honetan ezarritakoaren arabera.

AZKEN XEDAPENETATIK LEHENENGOA

Lege hau indarrean sartu eta sei hilabeteko epean eguneratuko da, Euskal Sektore Publikoan Euskararen Erabilera Normalizatzeari buruzko otsailaren 22ko 19/2024 Dekretuak onartutako Erregelamendua.

AZKEN XEDAPENETATIK BIGARRENA

Lege hau Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian argitaratu eta hurrengo egunean jarriko da indarrean.